

SÖYLEŞİ- Diyanet İşleri Başkanı Prof. Ali Erbaş SABAH'a konuştu: Tüm haksız eleştirileri vicdanlara havale ediyorum

Diyanet İşleri Başkanı Prof. Ali Erbaş bağlamından koparılan vakıf bedduası ve kılıçlı hutbe konularında çarpıcı açıklamalarla bulundu: Bizim inancımızda aslolan vefat edenlerin ardından dua etmektir. Kılıçla hutbe okumak bizim tarihimizde ve geleneğimizde var olan, yaygın bir uygulamadır ve geçmişi Hz. Ömer dönemine kadar uzanır

10 Ağustos 2020 tarihli söyleşi: <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/08/10/diyanet-isleri-baskani-prof-ali-erbas-sabaha-konustu-tum-haksiz-elestirileri-vicdanlara-havale-ediyorum>

24 Temmuz'da tarihi bir gün yaşadık. Ayasofya Camii'nde 86 yıl sonra ilk Cuma namazı kılınması sadece Türkiye'de değil islam dünyasında sevinçle karşılandı. 10 Temmuz 2020'da yayınlanan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile alınan bu tarihi kadar, başta Yunanistan olmak üzere birçok Batı ülkesinde büyük hazımsızlığa neden oldu. 567 yıldır İstanbul'un fethini hazmedemeyenlerin Türkiye'deki uzantıları, bu coşkuyu gölgelemek için Diyanet İşleri Başkanı Prof. Ali Erbaş'ı hedefe aldı. Önce Cuma hutbesindeki "vakıf bedduası"nı bağlamından koparan bu çevreler, daha sonra bir Osmanlı geleneği olan "kılıçlı hutbe"yi eleştirdi. SABAH'a konuşan Diyanet İşleri Başkanı Prof. Ali Erbaş, 15 gündür aralıksız devam eden saldırılara cevap verdi.

AYASOFYA'DA O GÜN MUAZZAM SEVGİ SELİ VARDI

-Hocam, Ayasofya Camii'ndeki ilk Cuma'da ben de bulundum. Ayasofya sizin için ne anlam ifade ediyor?

Ayasofya'nın yeniden asli hüviyetine uygun olarak camiye çevrilmesi, son asır boyunca milletimizin en büyük arzularından birisiydi. Bu hasretin sona ermesi için çok dualar edildi, hayaller kuruldu, şiirler yazıldı, sloganlar atıldı, eylemler yapıldı. Hamdolsun 24 Temmuz Cuma günü bu hasret sona erdi. Tabi burada öncelikle muhterem Cumhurbaşkanımıza, Danıştay'daki değerli hukukçularımıza, İsmail Kandemir ağabeyimize, Ayasofya'nın ibadete açılmasını mübarek bir dava olarak sahiplenen, bu duyguyu canlı tutan, bir sevdaya dönüştürerek yıllardır mücadelesini yapan herkese çok teşekkür ediyorum. Allah hepsinden razı olsun. Tabi o güne gelince, sizin de şahit olduğunuz gibi çok muazzam bir sevinç ve duygu seli vardı. Anlatmaya kelimelerin kifayet etmediği bir atmosfer yaşandı.

-Siz de o gün Ayasofya'daydınız. Neler hissettiniz?

Kendi açımdan tarifi imkânsız iki büyük duyguyu bir arada yaşadım. Birincisi, gençlik yıllarımdan beri yüreğimizde taşıdığımız bir hasretin sona ermesine, ulu mabedin yeniden müminlerle bulunduğu ana şahit olmaktır. İkincisi ise, ilk Cuma hutbesini irad etme ve Cuma namazını kıldırma bahtiyarlığının Diyanet İşleri Başkanı olarak acizane bize nasip olmasıdır. Dolayısıyla 24 Temmuz Cuma gününü Rabbimizin büyük bir lütfu, nimeti, ihsanı ve bir Müslüman için büyük bir onur ve izzet olarak görüyorum. Allah'a sonsuz şükürler olsun.

GÖREVLİLERİMİZİ ÖZENLE SEÇTİK

-Ayasofya'daki Kur'an tilavetleri ve ezanlar da çok etkileyiciydi. Ayasofya'daki din görevlilerinin seçimi sürecinden biraz bahsedebilir misiniz?

Ayasofya'nın asli hüviyetine dönüşmesi gündeme geldiğinde, Diyanet İşleri Başkanlığı olarak biz de çalışmalarımızı başlattık. Yapmamız gerekenleri planladık. Bu süreçte Ayasofya'da din hizmeti sunacak hocalarımızı da belirledik. Şu anda 3 imam ve 5 müezzin olmak üzere 8 hocamız Ayasofya Cami'mizde görev yapmaktadır. Elbette mesleğini en iyi şekilde icra eden, farklı alanlarda formasyonlara sahip, ses, kıraat ve musiki eğitimi olan hocalarımızı görevlendirdik. İlk defa bir akademisyen hocamız, bir camimizde baş imam olarak görev yapıyor. Profesör Doktor Mehmet Boynukalın, yurtdışı tecrübesi olan, İngiltere'de araştırmalar yapmış, Arapça ve İngilizceye hakim çok iyi bir hocamız. Diğer iki imamımızın ikisi de kurra hafız ve ikisinin de Kur'an-ı Kerim'i güzel okuma yarışmalarında dünya birincilikleri vardır. Müezzinlerimiz de bu alanda önemli başarıları olan hocalarımızdır. Diyanet İşleri Başkanlığımız ve cami hizmetleri açısından bunu tarihi bir aşama olarak görüyor ve çok önemsiyorum. İnşallah zamanla diğer büyük ve sembol camilerimizde de akademisyen hocalarımız görev alırlar.

AYASOFYA'YA İLGİ DAHA DA ARTTI

-Danıştay Kararı ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi bazı çevreler tarafından "Ayasofya'nın kültürel değeri ortadan kalkacak" endişesi ile çok eleştirilmişti. Ancak yerli ve yabancı tüm dünyanın ilgi odağı haline geldi. Adeta bir ziyaretçi patlaması yaşandı. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Bilakis, ibadete açıldıktan sonra Ayasofya'nın kültürel değeri gerçek karşılığını bulmuş ve daha çok artmıştır. Zaten Cumhurbaşkanımız ilk konuşmasında, tüm camilerimiz gibi Ayasofya'nın kapılarının da yerli ve yabancı, müslim ve gayrimüslim herkese sonuna kadar açık olacağını, insanlığın ortak mirası olan Ayasofya'nın, yeni statüsüyle herkesi kucaklamaya, çok daha samimi, çok daha özgün şekilde devam edeceğini açıkça beyan etmiştir. Söz konusu ettiğiniz durumu dikkate alarak biz de ilk Cuma hutbesinde, tüm dünyaya, bu muhteşem eserin tarihi dokusuna hiçbir zarar verilmeyeceğini, Ayasofya'nın, insanlığın ortak kültürel mirası olma vasfını aynı şekilde devam ettireceğini, Ayasofya Camii'nin kapılarının hiçbir ayırım gözetmeksizin Allah'ın tüm kullarına açık olacağını, Ayasofya Camii'nin manevi atmosferinde inanca ibadete, tarihe ve tefekküre uzanan yolculuğun kesintisiz devam edeceğini belirtmiştik. Dolayısıyla Ayasofya'nın camiye dönüştürülmesi, onun evrensel değerini daha da güçlü kılmıştır.

SÖZLERİM KASITLI OLARAK BAĞLAMINDAN KOPARILDI

- Bazı çevrelerin Ayasofya hutbenizden bir "beddua krizi" çıkarmaya çalıştıklarını görüyoruz. Bu eleştirilere ne söylemek istersiniz?

Öncelikle, okuduğum Cuma hutbesindeki "vakıf hukukuna sahip çıkma ve koruma" amaçlı bir ifadenin tamamen çarpıtılarak ve bağlamı dışına çıkarılarak gündeme getirilmesinden derin bir üzüntü duyduğumu belirtmeliyim. Söz konusu Cuma hutbesinde, yüce dinimiz İslam'da vakfın önemine, vakıf ahlakı ve hukukunun korunmasının gereğine atıfta bulunulmuştur. Zira İslam'ın ilkelerini ve değerlerini açıklamak ve hatırlatmak, Diyanet İşleri Başkanlığımızın varlık sebebi ve anayasal görevidir. Nitekim bugün Balkan coğrafyasında ve dünyanın pek çok yerinde medeniyetimize ait ecdat emaneti binlerce vakıf malı yok edilmiştir. Bunların talan edildiğini ve amacı dışında kullanıldığını üzümlere müşahede etmekteyiz. Bu minvalde ülkemizdeki vakıf mallarımızdan da kaybolanların olup olmadığı, amacına uygun olarak kullanılmayanların bulunup bulunmadığı hususu dikkatle takip edilmelidir.

-Oradaki beddua vurgusunu biraz açar mısınız?

Hutbemizde de geniş zaman formuyla, her vakfiyenin sonunda yer alan genel bir ilkeye işaret etmek istedik. Dolayısıyla söz konusu ifadenin bağlamından koparılıp niyet ve kastın dışında yeniden anlamlandırılarak tefrika sebebi yapılması, iyi niyet taşımayan maksatlı bir çarpıtmadır. Ayrıca, daha önce de söylediğim gibi, bizim inancımızda aslanan vefat edenlerin ardından dua etmektir. Biz de çeşitli vesilelerle bunu yapmaya çalışıyoruz.

-"Atatürk'ten hiç bahsetmiyor" şeklindeki eleştirilere ne söylemek istersiniz?

Diyanet İşleri Başkanlığımız, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu bir teşkilattır. Anayasa ve yasalarda belirtilen görevlerini yerine getirmektedir. 18 Mart Çanakkale programlarından Cumhuriyetimizin kuruluş yıldönümü etkinliklerine, istiklal mücadelemizin önemli günlerinden milli bayramlarımıza, her vesileyle başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm şehit ve gazilerimizi, saygı, rahmet ve şükranla anmaktayız. Yayınladığımız eserler, aylık dergiler, çocuk yayınları ve Diyanet TV ve radyo programlarımızla, onları hayırla yad etmekte ve özellikle nesillerimize en güzel şekilde tanıtmaya gayret etmekteyiz. Söz konusu açıklamalarımız, program ve etkinliklerimiz web sayfalarımızda mevcuttur ve tüm kamuoyuna açıktır. Hal böyleyken Başkanlığımızı ve onun güzide mensuplarını, Cumhuriyetimizin değerleri ve öncüleri ile ilgili hassasiyet taşımamakla itham etmek vahim bir hata, üzücü bir tutum, büyük bir haksızlık ve izah etmekte zorlandığımız bir istismardır. Bu tür zorlama yorumlar ve yanlış anlamlandırmalar, milli birlik ve beraberliğimize zarar vermektedir.

"KILIÇLA HUTBE" GELENEĞİMİZDE OLAN BİR UYGULAMADIR

-Bir Osmanlı geleneğini sürdürerek Ayasofya'da hutbeye kılıç ile çıkmanız da aynı çevreler tarafından eleştirilmişti. Siz Bayram hutbesinde de kılıç ile çıkarak bu geleneği yeniden yaşatma konusundaki niyetinizi ortaya koydunuz. Bu kılıç geleneğini hakkında bir mesajınız olacak mı?

Kılıçla hutbe okumak bizim tarihimizde ve geleneğimizde var olan, yaygın bir uygulamadır. Bir rivayete göre geçmişi Hz. Ömer dönemine kadar uzanır. Bu bağlamda, bir yer savaşarak fetihle alındığında kılıçla hutbe okunurdu. Nitekim İstanbul fethedildiğinde Ayasofya'daki ilk

Cuma hutbesi de kılıçla okunmuş ve 481 yıl böyle devam etmiştir. Hutbenin bu şekilde okunması, bir yönüyle Ayasofya'nın camiye çevrildiğinin ilanı, diğer yönüyle de fethe dair bir mesajdır. Bu gelenek zaten İstanbul dışında Edirne, Kocaeli, Çanakkale, Kastamonu, Tokat, Balıkesir, Bartın gibi şehirlerimiz başta olmak üzere ülkemizdeki bazı camilerde eskiden beri uygulanmaktadır. Dolayısıyla bu durumu garipseyen, eleştiren, farklı manalara çekmeye çalışan yaklaşımları hayretle karşılıyorum. Bu topraklarda medeniyetimizden ve geleneğimizden böylesine uzak yorumların yapılmasına gerçekten üzülüyorum. Bu süreçte yaptığımız açıklamalar ve Cuma hutbesinde İslam medeniyetinin temel değerlerini ve evrensel insanlık ilkelerini ortaya koyan beyanlarımız görmezden gelinerek kılıçla hutbe geleneğinden, sanki Müslümanların söyleyecek sözü kalmadığı için böyle bir uygulamaya gidildiği sonucunu çıkaran bir yaklaşımı, vicdanlara havale ediyorum.

BU HAC MEVSİMİNDE HÜZÜNLÜYDÜK

-Bu yıl Kurban Bayramı'nı pandemi gölgesinde kutladık. Mekke'de sosyal mesafeli tavaf görüntüleri ve bu yıl hacca gidilememesi Müslümanlarda bir hüznü yarattı. Bu konuda düBu sene hac ibadetini ifa edememek müminleri büyük bir hüznü sevk etmiştir. Ama dünya çapında yaşanan salgın, Suudi Arabistan'ı böyle bir karar almaya zorlamıştır. Biliyoruz ki, yüce dinimiz İslam'a göre insan sağlığı ve hayatı her şeyden daha önemlidir. Bu süreçte Hac ve Umre Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz, hac yolculuğuna çıkamamanın verdiği hüznü bir nebze de olsa giderebilmek adına hac mevsimini daha yoğun bir tilavet, tesbihat, tefekkür ve ibadetle geçirmeye yönelik programlar yaptı. Hacca gidemeyen 83.500 hacımız adına 83.500 hatim okundu, dualar yapıldı. İnşallah bu zorlu süreci bir an önce hep beraber aşarız.

-Hac ibadetini yerine getirmek isteyen vatandaşlarımız seneye bu hasretini giderebilecek mi?

Tüm insanlık olarak yaşadığımız salgın tehlikesi inşallah bertaraf olur ve biz de her zamanki gibi hac ibadetimizi ifa ederiz. Bu sürecin bir an önce geçmesi için hepimiz gayret etmeliyiz.

COVID 19'A KARŞI TEDBİR DİNİ BİR YÜKÜMLÜLÜKTÜR

-Pandemi konusundaki tedbirleri "kul hakkı" vurgusu ile açıklamıştınız. "Kul hakkı" vurgusu çok ses getirmişti. Eylül ayından sonraki dönemde ikinci dalganın geleceğinden söz ediliyor. Vatandaşlarımıza tedbirler konusunda bir mesajınız olacak mı?

Daha önce de ifade ettiğim gibi, musibetler karşısında mümince duruşun, ibret, tedbir, tevekkül ve dua olmak üzere 4 temel ilkesi vardır. Bu bağlamda tedbirli olmak herkes için önemli bir yükümlülüktür. Aksi halde dikkatsiz, tedbirsiz ve özensiz davranarak virüsü başkalarına bulaştırmak ve bir başkasının sağlığını tehlikeye atmak büyük bir vebal ve kul hakkı ihlalidir. Bu bakımdan yetkili kişi ve kurumların açıkladığı tedbirlere uymak, aynı zamanda dini bir vecibedir.

Bu noktada şunu da belirtmeliyim ki, bugün küresel boyutta yaşadığımız sorunlarda, insanoğlunun zaaflarının, ihtiraslarının, sorumluluk bilincini ihmal etmesinin önemli bir payı vardır. Mesela küresel bir çevre sorunu olarak havanın, suyun, toprağın kirletilmesi gibi meseleler bütün insanlığı ilgilendiren büyük hadiselerdir. Dolayısıyla, sözü edilen olumsuz tablo, esasında insanoğlunun hatalarının bir sonucudur. Bu da insan-çevre ilişkisini başta

sorumluluk duygusu olmak üzere emanet, güzel ahlak ve salih amel bağlamında yeniden gözden geçirmenin elzem olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Aksi takdirde yaşanacak çevresel krizlerin, küresel musibetlerin, yaşadığımız dünyayı topyekûn kaos ve kargaşaya sürüklemesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla yaşanan hadiseleri özeleştirir ve nefis muhasebesi çerçevesinde değerlendirmek, daha güvenli ve güzel bir gelecek inşa edebilmemizin yolunu açacaktır.